

ЄДИНА КОМАНДА ОДНОДУМЦІВ

Трохи більше двох років Ужгородським національним університетом керує знаний у краї науковець, доктор історичних наук, професор Микола ВЕГЕШ. У 2005 році він переміг на перших в історії вузу альтернативних виборах ректора. Головне, чого прагнув Микола Вегеш, очоливши вуз, – наблизити рівень навчання та матеріально-технічної бази університету до європейських стандартів. Що із запланованого вдалося досягти за цей час, про здобутки й проблеми Ужгородського національного – у нинішньому інтерв'ю «ФЕСТу».

– Миколо Миколайовичу, які зміни відбулися в університеті за час вашого ректорства?

– Найбільший позитив – те, що вдалося відкрити 3 нові факультети – географічний з 3 новими спеціальностями, стоматологічний та шляхом реорганізації створили факультет суспільних наук, який, до речі, нині є найавторитетнішим в Україні. У планах також відкриття гуманітарно-природничого угорського факультету. Він буде створений шляхом реорганізації угорської філології, до якої додасться ще група фізиків і математиків. Процес цей триватиме протягом вступної кампанії і залежатиме від кількості бажаючих

вступити на цей факультет. Відкриття угорського факультету дуже вигідне для УжНУ, позаяк передбачається суттєве фінансування з боку Угорщини. Нині уже є рішення про відкриття спеціальності «Захист інформації», за яку клопотала СБУ.

А ще, незважаючи на протидію керівництва Львівського лісотехнічного інституту, вирішується питання про відкриття лісової справи (за клопотанням ОДА). Адже Закарпаття оточене лісами і вкрай потребує таких фахівців. Здійснена також процедура по акредитації нової спеціальності «Психологія». Зробили чимало щодо оснащення комп'ютерних класів. Відкрили Інтернет-центр. Підписали спільну угоду з Демократичною організацією угорців про відкриття центру законотворчості при юрфаці УжНУ.

Ми кардинально змінили Статут університету. Це великий здобуток нашої команди, бо все, що відбувається в УжНУ, робиться прозоро і відкрито. Усі питання обговорюються на Вченій раді, а вибори завкафедрою уже неможливо проводити з однієї кандидатури, як це було колись. А ще уже другий рік функціонує чесна й прозора систему вступу до вузу: написану роботу абітурієнт ставить на сканер і через кілька хвилин батьки бачать його оцінку на екрані. Це робиться у присутності батьків та преси. Хоча, можливо, саме через відкритість мене так часто критикують ЗМІ.

– **Вам іноді закидають, що ви повністю змінили керівний склад університету...**

– Я поміняв усе керівництво, створив свою команду, бо переконаний, що повинна працювати команда однодумців. Ми прийшли разом, однією командою, і якщо настане час, коли треба буде піти – підемо всією командою. Але знаю, що після нас уже важко буде змінити ритм роботи університету. Бо люди звикли до відкритості.

– **За роки ректорства довелось стикатися з фактами корупції, хабарництва з боку викладачів?**

– Ці явища були завжди. Якщо в когось звинувачували у хабарництві, його викликав ректор і змушував писати заяву на звільнення заднім числом. Виходило, що ця людина не мала жодного відношення до університету. Я цього не роблю. Порушується кримінальна справа, викладач ходить на роботу, поки триває слідство, але я забороняю йому приймати екзамени. Коли ж суд доведе вину, ця людина не має права викладати в університеті. Хоча поки що жодна з порушених справ не завершена. Окрім справи по викладачу Н., який працював на кафедрі філософії. Я йому просто не продовжив контракт. Тут є величезне поле діяльності для правоохоронців, які повинні навести лад. Багато хто каже, що низька заробітна плата спонукає людей до цього. Частина правди у цьому є: оплата повинна бути така, аби людина задумалася, чи варто їй брати тих 50–100 доларів, ризикуючи втратити роботу. Та, окрім того, є ще й питання моралі.

– **Що нині турбує вас найбільше?**

– Усі проблеми, які нині маємо, пов’язані з нестачею коштів. Чергове підняття заробітної плати, «дароване» урядом Віктора Януковича, додало чимало турбот. Постає проблема – де взяти ці гроші? Адже Міністерство освіти виділяє 50% необхідних коштів, а решту ми повинні заробити. На жаль, довелося піти на підвищення оплати вартості навчання за контрактом. Нинішнього року ми підняли плату за навчання для вступників і при переході на 4 курс (поділ на магістра і спеціаліста), при вступі в аспірантуру і на заочному відділенні на 21%. Іншого виходу не було. Такий піар з боку уряду, як підняття заробітної плати – дуже хороший хід. Проте мало хто задумується, а що слідує за цим? Постійна проблема: новий корпус УжНУ, який будується з 1988 року. Все, що вже зроблено – виключно за кошти університету. Збудували 2 поверхи за рахунок угоди з угорською стороною та спонсорської допомоги «Єврокару».

Міністр освіти і науки Станіслав Ніколаєнко, відвідавши Закарпаття, пообіцяв допомогти із завершенням будівництва. Виділені ліміти на 2 млн.грн. на зведення корпусу, але як завжди транші заплановані на вересень – листопад. І хтозна, яка буде політична ситуація, чи існуватиме нинішній уряд і як зреагує новий уряд на це. Повинна бути правонаступність, але разом з тим є прецедент, коли Юлія Тимошенко, будучи прем’єром, підписала 10 млн. грн. на спорудження корпусу, а через 2 дні її відправили у відставку, і кошти пропали. Аналогічна домовленість була і з урядом Юрія Єханурова, та після його відставки про виділення коштів ніхто й не згадав.

Ще одна нагальна проблема – перенести бібліотеку із будівлі греко-католицької єпархії. Мені дуже хочеться нарешті поставити крапку у цій історії, та, на жаль, книжки просто нікуди вивезти. Є два шляхи вирішення – або нам дають якесь приміщення у місті під бібліотеку (а я усвідомлюю, що на це марно сподіватись), або ми перепрофілюємо 2 поверхи в старому приміщенні університету. А для цього необхідні додаткові кошти на проект, та ще й підготувати приміщення у новому корпусі для двох факультетів, які доведеться переселити, аби звільнити приміщення для бібліотеки, робота якої нині практично заблокована.

Турбує і стан старого корпусу, де давно слід поміняти вікна, бо на перших поверхах взимку ледь не мінусова температура. Потрібно ні багато ні мало – 1 млн. 200 тис. грн...

– **Як щодо викладацького складу?**

– В УжНУ на 12 тисяч студентів припадає 2 тис. викладачів. З кількістю вчених ступенів наш викладацький склад займає перше місце в Україні. У нас працюють 120 докторів наук і 450 кандидатів наук. Саме це дає нам змогу щороку відкривати по 3–4 нові спеціальності.

– **Які перспективи переходу УжНУ до Болонської системи навчання?**

– Я залишаюся при своїй думці, що до 2010 року не вдасться перейти. Все, що від нас залежить, ми зробили – перейшли на кредитно-модульну систему. Думаю, що через 2–3 роки ця система буде діяти безперебійно. Але все залежить

від Міністерства освіти. Це повинно бути уніфіковано та фінансово забезпечено по всій державі. Тому що перехід на Болонську систему призведе до того, що кардинально зменшиться кількість годин. А якщо зменшувати кількість годин, то з'являються нові ставки. Перехід на двоступеневу систему повинен відбутися, як у Європі.

– **Що значить для студента перехід на Болонську систему?**

– Студент у будь-який час може перейти у будь-який вуз Європи, і його бали прирівнюються до їхніх. Нині це неможливо. Немає уніфікації. Це можна робити лише в індивідуальному порядку, як це було і раніше. З тими вузами, з якими маємо домовленості. Цей процес без великих фінансових вкладень не може існувати – повинна бути велика кількість комп'ютерних класів і т.д. Хоча виходить парадокс – рівень викладання у нас не є нижчим, а скоріше навпаки. Наші викладачі нічим не поступаються західним, особливо це стосується точних наук – на голову вище.

У вузах Європи є предмети, половини з яких у нас немає. Взяти хоча б політологію: у них існує градація на 20–30 різних спеціальностей. У нас є одна – політолог. Кардинально треба міняти і класифікатор професій. Плутанини додає і наша п'ятибальна система оцінювань. На Заході уже давно 12-бальна, і тому там просто не знають як прирівнювати бали наших випускників. І ще – такої кількості предметів, як у нас, до прикладу вивчає політолог, у Європі немає. 70 дисциплін! Можливо, 30 з них йому ніколи не пригодяться. Але ми повинні виконувати наказ міністра. Загалом перехід до Болонської системи – дуже складний процес, на становлення якого впливає чимало суб'єктивних причин, серед яких не на останньому місці вік викладачів...

– **Але ж студенти-другокурсники розповідають, що вчаться вже за Болонською системою...**

– Практично уже третій рік у нас і справді триває Болонський процес (три курси). Та хоча формально ми виконуємо його положення, насправді це не є Болонським процесом. Поки не буде прийняте відповідне рішення Міністерства по Україні, це не матиме юридичної сили. До речі, Болонський процес передбачає відміну екзаменів, які замінює модульний процес – якщо студент написав дві модульні роботи, набрало необхідну кількість балів, екзамен здавати не потрібно. Мушу визнати, що не всі викладачі нашого вузу з цим погоджувалися – це була просто війна. Адже екзамен – це святе. Доводилося видавати накази, яким заборонялося не допускати студентів до модульних робіт.

– **Чи маєте час займатися науковою діяльністю?**

– Абсолютну більшість часу займає адміністраторська робота. Але я вважаю, що не гірше займаюся наукою, як до цього часу. Щоправда, більше доводиться працювати вночі, та все одно вдалося підготувати до друку 4 книги. Та, незважаючи ні на що, розумію, що на цій посаді я можу набагато більше зробити для університету, аніж на викладацькій.

– **Що нового у цьогорічній вступній кампанії?**

– Все залишається без змін. Беруться до уваги шкільні сертифікати. Але за бажанням абітурієнта можуть враховуватися або дані цього сертифіката, або ж може писати заново вступний тест. До речі, тести залишилися минулорічні. Ми пішли назустріч абітурієнтам, і якщо вони вчилися 2 роки, то здадуть успішно. Я не можу сказати, яка кількість прийде до нас із сертифікатами, але є наказ міністра врахувати всі сертифікати. Оцінюються ці тести у Києві, тому побоююся, що можлива затримка із результатами. Тому цілком можливо, що не встигнуть подати документи на вступ до вузу.

– **Як оцінюєте нинішню політичну ситуацію в державі, краї?**

– Я завжди був і залишаюся людиною Президента. Мені ніхто не може дорікнути, що я когось чи щось зрадив. Я довірена особа В.Ющенка в «Нашій Україні» із самого початку. І нині особливо гордий із дій нашого гаранта, бо він нарешті почав робити рішучі кроки. Це звичайно, потрібно було зробити дещо скоріше, бо парламент перетворився на недієздатний орган. Це елемент політичної корупції, коли за гроші можна перейти у будь-яку іншу політичну фракцію. Тут не можна мудрувати, подобається це комусь чи ні, але повинен бути імперативний мандат. І хоча в Європі це не прийнято, але, на жаль, ми і наша політична культура ще не є європейськими. В протилежному разі такі переходи будуть відбуватися постійно. Можливо, на наступних виборах Регіони наберуть більшу кількість голосів, проте я впевнений: те, що ухвалив Президент нині, дасть свої результати. І лише заради цього варто йти на повторні парламентські вибори.

– **Чи займаєтеся політичною діяльністю?**

– Змушений. Коли діє пропорційна система, посада ректора поза політикою бути не може. Легше було у часи ректорства Володимира Сливки, бо тоді мажоритарна система дозволяла йти окремо від партії. Як депутат, маю набагато більше можливостей для розвитку університету. Мені часто закидають, що Сливка був поза політикою, а я в політиці. Та інакше нині не можна. Зараз, коли діє пропорційна система – це нормальне явище. Президент США також є представником однієї з партій. Ніхто не може мені дорікнути, що я переслідую когось за приналежністю до тієї чи іншої партії. У мене працюють представники усіх партій. А моя команда – повністю безпартійна. Бо найголовніша моя вимога – професіоналізм. Коли я став ректором, декого доводилося звільняти, оскільки в першу чергу викладач має бути професіоналом і чесною людиною. Що стосується міської ради, то, на жаль, вона дуже розколота. БЮТ і «Наша Україна» не можуть знайти спільної мови. Це як віддзеркалення великої політики.

– **Які плани на майбутнє?**

– Багато робочих задумів. Коли надійдуть гроші, будемо думати, як їх освоїти. Дуже хочу, аби з 1 вересня факультет міжнародних відносин перейшов у новий корпус. По-друге, я балотуюся у народні депутати по списку «Нашої України». Як складеться – не знаю, але, можливо, опинюся у ВР.

- **Тоді доведеться залишити посаду. Чи бачите свого наступника?**
- Не хотів би говорити про наступника. Однак, у разі обрання до Верховної Ради, ректором бачу когось із своєї команди, бо понад усе хочу, аби ті позитивні зміни, які відбуваються нині в УжНУ, продовжувалися.

Закарпаття online. 2007.